Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

8. mai 2014*

Eelotsusetaotlus — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtted — Liidu õiguse kohaldamine — Liidu õiguse kohaldamisala — Puudumine — Euroopa Kohtu pädevuse puudumine

Kohtuasjas C-483/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Grondwettelijk Hofi (Belgia) 18. oktoobri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. oktoobril 2012, menetluses

Pelckmans Turnhout NV

versus

Walter Van Gastel Balen NV,

Walter Van Gastel NV,

Walter Van Gastel Lifestyle NV,

Walter Van Gastel Schoten NV,

menetluses osales:

Ministerraad,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano (ettekandja), kohtunikud A. Borg Barthet, M. Berger, S. Rodin ja F. Biltgen,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Pelckmans Turnhout NV, esindaja: *advocaat* G. Philipsen,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

— Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV ja Walter Van Gastel Schoten NV, esindajad: *advocaat* P. Wytinck, *advocaat* P. Verstraeten ja *advocaat* D. Dobson,

— Belgia valitsus, esindajad: T. Materne ja J.-C. Halleux, keda abistasid *advocaat* J.-F. De Bock ja *advocaat* V. De Schepper,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Möller,

— Euroopa Komisjon, esindajad: W. Roels ja E. White,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada ELL artikli 6 lõiget 3, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artikleid 20 ja 21, arvestades ühtlasi harta artikleid 15 ja 16, ning ELTL artikleid 34–36, 56 ja 57.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Pelckmans Turnhout NV (edaspidi „Pelckmans”) ja teiselt poolt Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV ja Walter Van Gastel Schoten NV vahelises vaidluses; kõik nimetatud äriühingud tegutsevad aianduse valdkonnas.

Belgia õiguslik raamistik

3 10. novembri 2006. aasta Belgia seaduse kaubanduse, käsitöö- ja teenuseid osutavate ettevõtjate lahtiolekuaegade kohta (*Belgisch Staatsblad*, 19.12.2006, lk 72879, edaspidi „LHO”) artikkel 8 on sõnastatud nii:

„Keelatud on tarbijate juurdepääs äriruumidesse ja neile kaupade ja teenuste otsemüük ning kojutoimetamine kahekümne nelja tunnise katkematu ajavahemiku jooksul, mis algab pühapäeval kell 5 või kell 13 ja lõpeb järgmisel päeval samal kellaajal.”

4 LHO artiklis 9 on sätestatud:

„Ettevõtja või teenuse osutaja võib puhkepäevaks valida ka artiklis 8 nimetatud päevast erineva päeva; puhkepäev algab väljavalitud päeval kell 5 või kell 13 ja lõpeb järgmisel päeval samal kellaajal.”

5 LHO artiklis 13 on ette nähtud:

„Kaubandusettevõtja või teenuse osutaja, kes valib puhkepäevaks artiklis 8 nimetatud päevast erineva päeva, peab selgelt ja väljastpoolt nähtaval viisil teatavaks tegema puhkepäevaks välja valitud päeva ja puhkepäeva alguse kellaaja.”

6 LHO artikkel 14 on sõnastatud järgmiselt:

„Kaubandusettevõtja või teenuse osutaja, kes ei valinud puhkepäevaks pühapäevast erinevat päeva, võib artiklis 8 nimetatud kohustuse jätta täitmata juhul, kui ta osutab oma tegevusalast tulenevalt pühapäevast valveteenust.”

7 LHO artiklis 16 on sätestatud:

„§ 1. Artiklites 6 ja 8 nimetatud keelud ei kuulu kohaldamisele:

a) müügile, mis toimub ostjast erineva tarbija elukohas tingimusel, et müük toimub ainult erakasutuses olevates eluruumides;

b) müügile, mis toimub eluruumis tarbija kutsel, kui tarbija on seda müüjalt eelnevalt kauba või teenuste ostmiseks läbirääkimiste pidamiseks otsesõnu taotlenud;

c) müügile ja teenuste osutamisele, mis toimub ühistranspordi-ettevõtjate filiaalides, NMBS-Holding'u [Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Belgia riiklik raudtee-ettevõtja] filiaalides või vahetult või kaudselt NMBS-Holdingu või selle tütarettevõtjate hallatavates raudteejaamades, ning hoonetekompleksis, milles raudteejaamad asuvad;

d) müügile ja teenuste osutamisele rahvusvahelise reisijateveoga seotud lennujaamades ja sadamapiirkondades;

e) teenuste osutamisele tungiva vajadusel korral;

f) tavaliste toiduainete ja majapidamistoodete müügile bensiinijaamades või filiaalides kiirtee ääres, välja arvatud alkoholisisaldusega joogid või pärmi abil kääritatud joogid, mille alkoholisisaldus on kõrgem kui 6% tingimusel, et äripinnana kasutatava ruumi suurus ei ületa 250 m^2.

Tarbija kutse punkti b tähenduses ei ole müüjale antud tarbija nõusolek, juhul kui müüja on omal initsiatiivil ja telefoni teel teinud ettepaneku külastamiseks.

§ 2. Keeld ei kuulu kohaldamisele ka filiaalidele, mille põhitegevus seisneb järgmiste kaupade müügis:

a) ajalehed, ajakirjad, tubaka- ja suitsetamistooted, telefonikaardid ja riikliku loterii tooted,

b) audiovisuaalsete toodete ja videomängude andmekandjad ja nende laenutamine,

c) sõidukite kütus ja õli,

d) üksikute portsjonitena müüdav jäätis,

e) filiaalides valmistatavad toiduained, mida ei tarbita kohapeal.

Põhitegevusega on tegemist juhul, kui põhitegevuseks oleva kaubagrupi müügi käive on vähemalt 50% aastakäibest. [...]"

8 LHO artikli 17 lõikes 1 on ette nähtud:

„Artikli 6 punktides a ja b ning artiklis 8 nimetatud keelud ei kehti rannakuurortide ja kohalike omavalitsuste või nende osade kohta, mis on tunnustatud turismikeskused."

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

9 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et põhikohtuasja kostjate aiakaupade ostukeskused on avalikkusele avatud seitsmel päeval nädalas. Pelckmans leidis, et see on vastuolus LHO artikliga 8 ja järgnevate artiklitega ning palus Rechtbank van koophandel te Antwerpen'il (Antwerpeni kaubanduskohus) anda sellise käitumise lõpetamise korraldus ja nõuda kostjatelt, et nad järgiksid kohustust puhata ühel päeval nädalas.

10 Põhikohtuasja kostjad vaidlevad eelotsusetaotluse esitanud kohtus Pelckmansi nõudele vastu, väites et LHO nimetatud artiklid on vastuolus liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiviga 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, lk 22), ja Belgia põhiseaduse artiklitega 10 ja 11.

11 Enne põhikohtuasjas sisulise otsuse tegemist esitas Rechtbank van koophandel te Antwerpen 27. oktoobri 2011. aasta otsusega esiteks kaks küsimust – vastavalt ebaausate kaubandustavade direktiivi ja ELTL artiklite 34, 35, 49 ja 56 tõlgendamise kohta – Euroopa Kohtule ning teiseks ühe küsimuse Grondwettelijk Hofile.

12 Euroopa Kohus vastas 4. oktoobri 2012. aasta määrusega kohtuasjas Pelckmans Turnhout (C-559/11, EU:C:2012:615) esimesele eelotsuse küsimusele ja teise eelotsuse küsimuse esimesele osale, et „[ebaausate kaubandustavade direktiivi] tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata selliste siseriiklike õigusnormide suhtes nagu nendega on tegemist põhikohtuasjas, mille eesmärk ei ole tarbijate õiguste kaitse". Euroopa Kohus leidis teise küsimuse teise osa kohta, et see on ilmselgelt vastuvõetamatu põhjusel, et [Rechtbank van koophandel te Antwerpen] ei toonud piisaval määral välja põhjuseid, miks on soovitud ELTL sätete tõlgendus tema arvates vajalik põhikohtuasja lahendamiseks, ja ei selgitanud, kuidas on omavahel seotud nimetatud sätted ja vaidluses kohaldatavad liikmesriigi õigusnormid.

13 Grondwettelijk Hof analüüsis omakorda eelotsuse küsimust põhiseadusele vastavuse kohta ja otsustas menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [ELL] artikli 6 lõikes 3 ja […] harta artiklites 20 ja 21 koostoimes harta artiklitega 15 ja 16 ning [ELTL] artiklitega 34–36, 56 ja 57 sätestatud võrdsuse põhimõtet tuleb tõlgendada selliselt, et sellega on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu on ette nähtud [LHO] artiklites 8, 9, 16 ja 17, kuna neis sisaldub kohustus valida üks puhkepäev nädalas

— ei kehti raudteejaamades ega ühistranspordiettevõtjate filiaalides asuvatele ettevõtjatele, müügile rahvusvahelise reisijateveoga seotud lennujaamades ja sadamapiirkondades ega ka bensiinijaamades või filiaalides kiirtee ääres, aga kehtib teistes kohtades asuvatele ettevõtjatele,

— ei kehti ettevõtjatele, kes müüvad selliseid tooteid nagu ajalehed, ajakirjad, tubaka- ja suitsetamistooted, telefonikaardid ja riikliku loterii tooted, audiovisuaalsete toodete ja videomängude andmekandjad ja jäätis, aga kehtib ettevõtjatele, kes pakuvad teisi tooteid,

— kehtib ainult jaemüügi korral, seega ettevõtjatele, kelle müük on suunatud tarbijale, aga mitte teistele ettevõtjatele,

— piirab ettevõtjaid, kelle tegevus toimub füüsilises müügikohas, kus neil on vahetu kontakt tarbijaga, tunduvalt suuremal määral kui ettevõtjaid, kelle tegevus toimub interneti vahendusel või muu kaugmüügi kujul?"

Euroopa Kohtu pädevus

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega saada sisuliselt selgitust selle kohta, kas harta artiklites 20 ja 21 koostoimes harta artiklitega 15 ja 16 ning ELTL artiklites 34–36, 56 ja 57 sätestatud võrdsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu on ette nähtud LHO-s, mille kohaselt on ettevõtjatel keelatud hoida oma kauplusi lahti seitsmel päeval nädalas, kuna neil on kohustus valida endale üks puhkepäev nädalas, välja arvatud teatavatel erandjuhtudel.

15 Saksamaa valitsus ja Euroopa Komisjon leiavad, et Euroopa Kohus ei ole pädev kõnealusele küsimusele vastama, kuna eelotsusetaotlus ei sisalda midagi, mis võimaldaks leida, et põhikohtuasja ese on liidu õigusega seotud.

16 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punktile c peab eelotsusetaotluses olema selgitus, millistel põhjustel on liikmesriigi kohus tõstatanud liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb. See selgitus – nagu ka nimetatud kodukorra artikli 94 punktis a nõutud lühiülevaade faktilistest andmetest – peab Euroopa Kohtul lisaks eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kontrollimisele aitama kindlaks teha, kas ta on pädev esitatud küsimusele vastama.

17 Sellega seoses peab meenutama, et harta kohaldamisala on liikmesriikide tegevuse suhtes määratletud selle artikli 51 lõikes 1, mille kohaselt on harta sätted ette nähtud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral (kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 17).

18 Kõnealune säte toetab ka Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mille kohaselt laienevad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (vt kohtuotsus Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 Seda liidu põhiõiguste kohaldamisala tõlgendust toetavad lisaks selgitused harta artikli 51 kohta, mida tuleb ELL artikli 6 lõike 1 kolmanda lõigu ja harta artikli 52 lõike 7 kohaselt nimetatud sätte tõlgendamisel arvesse võtta. Nende selgituste kohaselt on „liidu kontekstis määratletud põhiõiguste austamise nõue liikmesriikidele siduv ainult siis, kui nad tegutsevad liidu õiguse reguleerimisalas” (kohtuotsus Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 20).

20 Sellest järeldub, et kui olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (vt selle kohta kohtumäärus Currà jt, C-466/11, EU:C:2012:465, punkt 26, ja kohtuotsus Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 22).

21 Need põhjendused vastavad ELL artikli 6 lõikele 1, mille kohaselt ei laienda harta sätted mingil viisil liidu pädevust, mis on määratletud aluslepingutega. Ka harta artikli 51 lõikest 2 tuleneb, et harta ei laienda liidu õiguse reguleerimisala kaugemale liidu pädevusest ega lisa liidule uusi pädevusvaldkondi ja ülesandeid ega muuda aluslepingutes määratletud pädevust ja ülesandeid (vt kohtuotsused McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkt 51; Dereci jt, C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 71, ja Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 23).

22 Eelotsusetaotlus ei sisalda ühtegi asjaolu, mis võimaldaks järeldada, et põhikohtuasjas kõnealune olukord kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse.

23 Eelotsusetaotlus ega Euroopa Kohtule esitatud seisukohad ei tõenda kuidagi, et käesoleval vaidlusel on mingisugunegi seos ühegagi neist olukordadest, mida on silmas peetud eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud asutamislepingu sätetes.

24 Igal juhul peab seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud ELTL artiklite 34–36 kohaldamisega kaupade vaba liikumise valdkonnas meelde tuletama, et Euroopa Kohus on juba korduvalt otsustanud, et kõnealused sätted ei kuulu kohaldamisele liikmesriigi õigusnormide suhtes, mis käsitlevad kaupluste sulgemisaega ja mida kohaldatakse kõikidele asjaomastele ettevõtjatele, kes tegutsevad riigi territooriumil, ning et need mõjutavad õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi kodumaiste ning teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist (vt eelkõige kohtuotsused Punto Casa ja PPV, C-69/93 ja C-258/93, EU:C:1994:226, punkt 15, ja Semeraro Casa Uno jt, C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 ja C-332/94, EU:C:1996:242, punkt 28).

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitas ka teenuste vaba liikumist käsitlevatele ELTL artiklitele 56 ja 57, mille puhul piisab, kui märkida, et kõnealuseid õigusnorme kohaldatakse kõikidele asjaomastele ettevõtjatele, kes tegutsevad riigi territooriumil; nende normide eesmärk ei ole reguleerida asjaomaste ettevõtjate teenuste osutamise tingimusi ja nende võimalik piirav mõju teenuste osutamise vabadusele on liiga ebakindel ja kaudne selleks, et neist tulenevat kohustust saaks käsitleda seda vabadust riivavana (vt analoogia alusel kohtuotsus Semeraro Casa Uno jt, EU:C:1996:242, punkt 32).

26 Kõigist neist asjaoludest tuleneb, et Euroopa Kohtu pädevus harta kõnealuste sätete tõlgendamiseks ei ole leidnud tõendamist.

27 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et Euroopa Kohtul puudub pädevus Grondwettelijk Hofi esitatud küsimusele vastamiseks.

Kohtukulud

28 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Liidu Kohtul puudub pädevus Grondwettelijk Hofi (Belgia) esitatud küsimusele vastamiseks.

Allkirjad